

29.8.2022

TEATIS LIIKMETELE

Teema: Petitsioon nr 1466/2020, mille on esitanud Luksemburgi kodanik Roxane Mitralias ühenduste Confédération paysanne ja Fédération Nationale de l'Agriculture Biologique nimel selle kohta, et Prantsusmaa valitsus ei ole väidetavalt täitnud Euroopa Liidu Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsust kohtuasjas C-528/16

1. Petitsiooni kokkuvõte

Viidates Euroopa Liidu Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsusele direktiivi 2001/18/EÜ (geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta) jõustamise kohta, kaebab petitsiooni esitaja, et Prantsusmaal ei kohaldata seda ikka veel süstemaatiliselt kõigi asjaomaste põllukultuuride suhtes, suurendades sellega ohtu, et traditsioonilised ja mahepõllumajanduslikud kultuurid saavad pöördumatult rikutud geneetiliselt muundatud põllukultuuridega, mida ikka veel ebaseaduslikult kasvatatakse. Petitsiooni esitaja viitab riiginõukogus menetletavale Clearfieldi rapsiseemnete mutageneesi juhtumile, märkides, et kuna Prantsusmaa valitsus ei ole välja andnud määrust, millega keelatakse selle rapsisordi ilma loata kasvatamine ja turustamine, nagu on sätestatud direktiivis 2001/18, rikub ta praegu siseriiklikku ja ELi õigust.

2. Lubatavus

Tunnistati lubatavaks 31. märtsil 2021. Euroopa Komisjonil paluti anda teavet (kodukorra artikli 227 lõige 6).

3. Euroopa Komisjoni vastus, mis saadi 23. juulil 2021

Petitsioon

Petitsiooni esitaja väidab, et Clearfieldi rapsiseemne suhtes, mis on toodetud *in vitro* juhusliku mutageneesi meetodiga, tuleb kohaldada geneetiliselt muundatud organismide (GMOd)

tahtlikku keskkonda viimist käsitleva direktiivi 2001/18/EÜ¹ nõudeid. Kuna sellele rapsiseemnesordile ei ole kooskõlas selle direktiiviga luba antud, väidab petitsiooni esitaja, et selle kasvatamine ja turuleviimine Prantsusmaal on vastuolus ELi õigusega. Seetõttu väidab petitsiooni esitaja, et Prantsusmaa rikub ELi õigust. Nende väidete kinnituseks tugineb petitsiooni esitaja Euroopa Liidu Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsusele kohtuasjas Confédération paysanne jt, C-528/16, EU:C:2018:20.

Euroopa Komisjoni märkused

Euroopa Komisjon leiab, et petitsiooni esitaja väide ei ole põhjendatud. Direktiivi 2001/18/EÜ artikli 3 lõike 1 ja lisa IB kohaselt ei kuulu mutageneesi menetluste/meetodite abil toodetud geneetiliselt muundatud organismid teatavatel tingimustel kõnealuse direktiivi reguleerimisalasse². Sellega seoses otsustas Euroopa Liidu Kohus oma otsuses kohtuasjas C-528/16, et direktiivi kohaldamisalast on välja arvatud üksnes organismid, mis on saadud mutageneesi menetluste/meetodite abil, mida on juba palju kordi kasutatud ja mille ohutuse kohta on olemas pika aja jooksul kogutud andmed. Samuti otsustas kohus, et direktiivi kohaldamisalast ei jäeta välja uusi mutageneesi menetlusi/meetodeid, mis on kasutusele võetud või mida on välja arendatud peamiselt pärast direktiivi 2001/18/EÜ vastuvõtmist.

Kohtuotsusele tuginedes väidab petitsiooni esitaja, et Clearfieldi rapsiseeme on GMO, mille suhtes tuleb kohaldada direktiivi nõudeid. Komisjoni arvates on see tõlgendus väär ega ole kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega. Nagu petitsiooni esitaja tunnistab, on see rapsiseemnesort toodetud *in vitro* juhusliku mutageneesi teel. Juhusliku mutageneesi tehnika hõlmab taimede, seemnete, taimeosade või üksikute rakkude mõjutamist keemiliste või füüsiliste mutageenidega. Juhusliku mutageneesi menetlused on 20. sajandi esimesel poolel välja töötatud tavapärased aretustehnikad, mida kasutati esialgu *in vivo* ja alates 1970. aastatest järkjärgult ka *in vitro*. Praegu kättesaadav teave näitab, et *in vitro* juhuslik mutagenees oli välja töötatud ja taimede aretamises tuntud tehnika juba ammu enne direktiivi 2001/18/EÜ vastuvõtmist.

Lisaks ei tee Euroopa Toiduohutusamet tavapärastele mutatsioonitehnikatele viidates ega FAO/IAEA³ mutantsortide andmebaas mutantsortide määramisel vahet füüsilise või keemilise mutageneesi *in vivo* ja *in vitro* kasutamise vahel. Euroopa Liidu Kohus ei eristanud neid kahte liiki taotlusi, kui ta viitas juhusliku mutageneesi tavapärastele meetoditele (kohtuasi C-528/16, punkt 48).

Petitsiooni esitaja viitab ka Prantsusmaa ametiasutuste 6. mai 2020. aasta teatele, mis esitati vastavalt ühtse turu läbipaistvuse direktiivi (direktiiv (EL) 2015/1535)⁴ artikli 6 lõikele 5 kolme meetme eelnõu kohta, millega muudetakse siseriiklikke õigusakte seoses *in vitro* juhusliku mutageneesiga ja jäetakse teatavad taimesordid välja Prantsusmaal kasvatatavate

¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta, EÜTL 106, 17.4.2001, lk 1–39.

² Nende meetodite abil saadud organismid on teatamiskohustusest vabastatud tingimusel, et nad ei kasuta rekombinantse nukleiinhappe molekule ega GMOsid, välja arvatud need, mis on toodetud ühe või mitme lisa IB loetletud meetodi abil.

³ Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon/Rahvusvaheline Aatomienergiaagentuur.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (EMPs kohaldatav tekst), ELT L 241, 17.9.2015, lk 1–15.

põllukultuuride liikide ja sortide ametlikust kataloogist⁵. Nende meetmete eelnõude eesmärk oli täita Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutseva riiginõukogu 7. veebruari 2020. aasta otsust, milles otsustati, et *in vitro* juhusliku mutageneesi teel saadud taimesorte ei tohi enam GMO-alaste õigusaktide kohaldamisalast välja jätta.

Nagu petitsiooni esitaja märkis, esitas komisjon nende kolme meetme eelnõu kohta üksikasjaliku arvamuse. Komisjon juhtis selles üksikasjalikus arvamuses tähelepanu direktiivi 2001/18/EÜ teatavate sätete rikkumisele, samuti nõukogu direktiivide 2002/53/EÜ⁶ ja 2002/55/EÜ⁷ (põllumajanduslike ja köögiviljade sortide registreerimise ja ELis turustamise kohta) teatavate sätete rikkumisele. Üksikasjalikud arvamused vähemalt ühe meetme eelnõu kohta esitasid ka viis liikmesriiki ja kusjuures kolm liikmesriiki esitasid märkusi vähemalt kahe meetme eelnõu kohta. Prantsuse ametiasutused ei ole komisjoni üksikasjalikule arvamusele veel vastanud ning komisjon on teadlik sellest, et Prantsusmaa ei ole neid kolme meetme eelnõud veel vastu võtnud.

Järeldus

Eeltoodud kaalutlusi arvesse võttes näib põhjendamatu petitsiooni esitaja väide, et Clearfieldi rapsiseemne sort on GMO, mille suhtes tuleb kohaldada direktiivis 2001/18/EÜ sätestatud loa- ja märgistamisnõudeid ning mis on seetõttu Prantsusmaal ebaseaduslikult turule viiakse. Seetõttu leiab komisjon, et Prantsusmaa õigusaktid, mis lubavad kõnealust rapsiseemnesorti kasvatada ja turule viia on kooskõlas direktiiviga 2001/18/EÜ ja eespool nimetatud Euroopa Liidu Kohtu otsusega.

4. Euroopa Komisjoni vastus (REV), mis saadi 29. augustil 2022

Petitsioon esitati Confédération paysanne'i ja Fédération nationale de l'agriculture biologique nimel, väites, et Prantsusmaa ametiasutused on rikkunud direktiivi 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta⁸ ja Euroopa Liidu Kohtu 25. juuli 2018. aasta otsust kohtuasjas C-528/16 (Confédération paysanne jt).

25. oktoobril 2021 toimus petitsioonikomisjoni koosolekul selle petitsiooni üle arutelu. Petitsioonikomisjoni esimees otsustas jätkata petitsiooni käsitlemist edasiseks hindamiseks. Juhataja palus Euroopa Komisjonil anda petitsioonikomisjonile teada, kui Prantsusmaa vastab Euroopa Komisjoni üksikasjalikule arvamusele kolme meetme eelnõu kohta, millest Prantsusmaa teavitas 6. mail 2020 ühtse turu läbipaistvuse direktiivi⁹ alusel.

Komisjon ei ole saanud Prantsusmaa ametiasutustelt vastust oma üksikasjalikule arvamusele. Siiski esitas Prantsusmaa Conseil d'Etat 8. novembril 2021 Euroopa Liidu Kohtule kaks uut

⁵ Teatised 2020/280/F, 2020/281/F ja 2020/282/F.

⁶ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/53/EÜ ühise põllumajandustaimesortide kataloogi kohta, EÜT L 193, 20.7.2002, lk 1–11.

⁷ Nõukogu 13. juuni 2002. aasta direktiiv 2002/55/EÜ köögiviljaseemne turustamise kohta, EÜT L 193, 20.7.2002, lk 33–59.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. märtsi 2001. aasta direktiiv 2001/18/EÜ geneetiliselt muundatud organismide tahtliku keskkonda viimise kohta ja nõukogu direktiivi 90/220/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta, EÜT L 106, 17.4.2001, lk 1–39.

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (EMPs kohaldatav tekst), ELT L 241, 17.9.2015, lk 1–15.

küsimust mutageneesi erandi tõlgendamise kohta, mille Euroopa Kohus oli esitanud oma 2018. aasta otsuses (kohtuasi C-688/21, Confédération paysanne jt). Need küsimused esitati Conseil d'Etat'le uue menetluse raames, mille esitasid Conseil d'Etat'le Confédération paysanne ja kaheksa muud organisatsiooni, nõudes Conseil d'Etat' 7. veebruari 2020. aasta otsuse jõustamist, milles kohus oli muu hulgas määranud *in vitro* juhusliku mutageneesi väljajätmise mutageneesi tehnikate loetelust, mis on vabastatud geneetiliselt muundatud organisme (GMO) käsitlevatest õigusnormidest.

Euroopa Liidu Kohus selgitas oma 2018. aasta otsuses, et „direktiivi kohaldamisalast on välja arvatud üksnes organismid, mis on saadud mutageneesi menetluste/meetodite abil, mida on juba palju kordi kasutatud ja mille ohutuse kohta on olemas pika aja jooksul kogutud andmed“. Conseil d'Etat' uued küsimused Euroopa Kohtule viitavad nende tingimuste tõlgendamisele seoses *in vitro* juhusliku mutageneesi meetoditega. Menetlus on pooleli¹⁰.

Eelöeldut silmas pidades ja arvestades, et käesolev petitsioon käsitleb *in vitro* juhusliku mutageneesi meetodite õiguslikku seisundit vastavalt käesolevale petitsioonile, tuleks selle toimikuga seotud täiendavate kaalutlustega oodata, kuni Euroopa Liidu Kohus langetab oma otsuse.

Lisaks jõudis Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) 2021. aasta novembris avaldatud arvamuses järeldusele, et erinevus *in vitro* ja *in vivo* juhusliku mutageneesi teel saadud taimede vahel ei ole teaduslikult põhjendatud¹¹. Eelkõige märkis EFSA, et mutatsiooniprotsess ja parandamismehhanismid toimivad raku tasandil ning seega ei ole mutageeni *in vivo* või *in vitro* kasutamise vahel mingit erinevust ning et konkreetse mutageeni tekitatud mutatsioonide tüüp on eeldatavasti sama, olenemata sellest, kas sellist mutageenset ainet kasutati *in vivo* või *in vitro*. EFSA teaduslikud järeldused toetavad komisjoni seisukohta mitte eristada GMOsid käsitlevate õigusaktide rakendamisel *in vivo* ja *in vitro* mutageneesi.

Järeldus

Eelöeldut silmas pidades ja arvestades, et käesolev petitsioon käsitleb *in vitro* juhusliku mutageneesi meetodite õiguslikku seisundit vastavalt käesolevale petitsioonile, tuleks selle toimikuga seotud täiendavate kaalutlustega oodata, kuni Euroopa Liidu Kohus langetab oma otsuse.

¹⁰ Kohtujuristi ettepanek esitatakse 27. oktoobril 2022.

¹¹ Euroopa Toiduohutusameti geneetiliselt muundatud organismide komisjon, 2021. „In vivo and in vitro random mutagenesis techniques in plants“ (In vivo ja in vitro juhusliku mutageneesi menetlused taimedes). EFSA Teataja 2021;19 (11): 6611, 30 lk. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2020.6222>.